

สารบัญ

หลักภาษาและการใช้ภาษา

บทที่ 1		ธรรมชาติของภาษา	6
บทที่ 2		นลิ่งของภาษา	13
บทที่ 3		ลักษณะของภาษาไทย	16
บทที่ 4		เสียงในภาษาไทย	19
บทที่ 5		นยวงค์และคำ	25
บทที่ 6		ความหมายของคำ	35
บทที่ 7		หลักการใช้ถ้อยคำและสำนวน	37
บทที่ 8		ประโยค	46
บทที่ 9		หลักการสังเกตคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย	51
บทที่ 10		หลักการสร้างคำในภาษาไทย	57
บทที่ 11		ระดับของภาษา	64
บทที่ 12		คำราชาศัพท์และคำสุภาพ	67
บทที่ 13		กานย์ กลอน โคลง ร่าย และฉันท์	73
บทที่ 14		ภาษาถิ่น	79

วรรณคดีและวรรณกรรม

- บทที่ 15 กวีโวหารและรสวรรณคดี 83
- บทที่ 16 ศิลปะการใช้โวหารและภาษาพจน์ 87
- บทที่ 17 คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมจากวรรณคดีไทย 94

ทักษะทางภาษา

- บทที่ 18 การแสดงทรรศนะ 96
- บทที่ 19 การโต้แย้ง 99
- บทที่ 20 การโน้มน้าวใจ 101
- บทที่ 21 การเขียนเชิญชวน 103
- บทที่ 22 การเขียนประกาศ 105
- บทที่ 23 การเขียนเรียงความ 108
- บทที่ 24 การเขียนย่อความ 112
- บทที่ 25 แนวทางการรับสารด้วยการอ่าน 116
- บทที่ 26 การส่งสารด้วยการพูด 125
- บทที่ 27 การรับสารด้วยการฟัง 131
- บรรณานุกรม 134
- ประวัตินักเขียน 137

บทที่ 1 ธรรมชาติของภาษา

1. ภาษาคืออะไร?

- ภาษา คือ เครื่องมือที่ใช้สื่อความหมาย (เครื่องมือ = เสียงพูด)
- โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงภาษา จะหมายถึงภาษานุษของมนุษย์เท่านั้น เนื่องจากการสื่อสารของสัตว์หรือการสื่อสารบางรูปแบบค่อนข้างจำกัด และไม่ซับซ้อนเท่ากับภาษาของมนุษย์

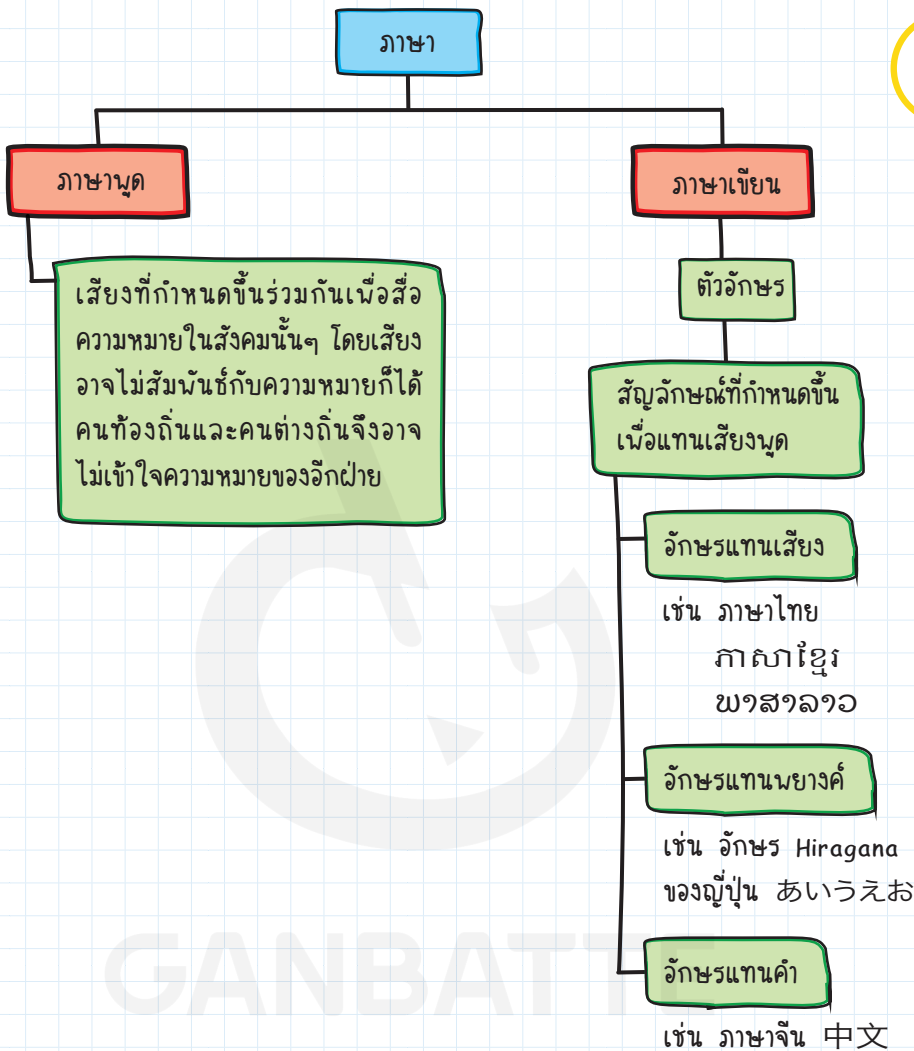

นกแก้ว สามารถเลียนแบบการพูดของคนได้ แต่การสื่อสารของนกแก้วเป็นการเลียนแบบเสียงเท่านั้น ไม่นับเป็นภาษา

การสื่อสารของสัตว์บางครั้งเป็นไปตามสัญชาตญาณ เช่น สัตว์ร้องเพราะหิว ร้องเพื่อหาคู่ หรือสื่อว่ามีอันตราย แต่ไม่ซับซ้อน สัตว์ไม่สามารถสื่อสารเรื่องราวในอดีตหรืออนาคตได้ จึงไม่นับเป็นภาษา

ภาษาคอมพิวเตอร์ก็ไม่นับว่าเป็นภาษา ในที่นี้โปรดสังเกตว่า ภาษาคอมพิวเตอร์ เช่น ภาษาซี มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างภาษาของมนุษย์

- บางภาษามีเพียงภาษานุษ ไม่มีภาษาเขียน
 - ไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของตัวเอง เช่น ภาษากลุ่มชนเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย
 - บางภาษายืมตัวอักษรจากภาษาอื่นมาบันทึกภาษาของตนเอง เช่น ภาษาอังกฤษเขียนด้วยตัวอักษรโรมัน ภาษามลายูบันทึกด้วยตัวอักษรยาวี (อาหรับ) และตัวอักษรรูมี (โรมัน)

2. ธรรมชาติของภาษา

- ธรรมชาติของภาษา คือ มีการเปลี่ยนแปลง
- ภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางสังคม และเกิดขึ้นกับทุกภาษาในโลกที่ยังใช้กันอยู่
- ภาษาเปลี่ยนแปลงได้ทุกระดับ ทั้งเสียง คำ ความหมาย ส่วนวน และประโยค การเปลี่ยนแปลงหลักๆ ได้แก่

1. เปลี่ยนแปลงทางเสียง

เช่น ยุคสมัยของภาษาทำให้เสียงต่างกัน เป็นต้นว่าสมัยสุโขทัย ๆ และ ศ ออกเสียงต่างจาก ข และ ค คำบางคำเปลี่ยนเสียงสระจากสั้นเป็นยาว หรือจากยาวเป็นสั้น เช่น ะไพบ → ะบาย

2. เปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ

ความหมายแคบเข้า เดิมมีความหมายกว้าง แต่เปลี่ยนเป็นเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

เช่น ภู เดิมใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูดได้ทุกระดับ ต่อมากลายเป็นคำไม่สุภาพ ใช้เฉพาะกลุ่มคนที่สนิทกันเท่านั้น

ความหมายกว้างออก เดิมมีความหมายเดียว ต่อมานำมาใช้แล้วมีความหมายกว้างกว่าเดิม

เช่น แม่ หมายถึง ผู้ให้กำเนิด ต่อมาคำที่ว่า แม่ มาสร้างคำเป็น แม่ทัน แม่กอง แม่งาน มีความหมายว่า หัวหน้า ผู้เป็นใหญ่

ความหมายย้ายที่ ความหมายต่างไปจากเดิม

เช่น แก้ว สมัยสุโขทัยหมายถึง ตั้งใจทำขึ้นให้ดี ปัจจุบันมีความหมายว่า จงใจทำให้เกิดความไม่พอใจ

● มีการเลิกใช้คำหรือสร้างคำใหม่

- คำในภาษามีเกิดขึ้นใหม่ ดำรงอยู่ และสูญหายตายไปเมื่อไม่มีคนนำมาใช้
- คำบางคำเลิกใช้ เรียกว่า **ศัพท์สูญ** คือ ไม่มีผู้พูด ไม่มีใครนำมาใช้แบบเดิมแล้ว
- เมื่อโลกก้าวหน้า มีเทคโนโลยี มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้น ต้องสร้างคำใหม่ โดยนำคำเดิมที่มีอยู่ มารวมกันใหม่ หรือสร้างคำจากการเลียนเสียง เช่น ชักโครก กริ่ง ออด หิ่ง ทุ้ม ฯลฯ

มีคำเกิดขึ้นใหม่ มีศัพท์แสลง (slang) \longleftrightarrow มีคำที่ไม่ใช้แล้ว (ศัพท์สูญ)

- ภาษาที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ ภาษาที่ไม่มีผู้พูด เช่น ภาษาบาลี เรียกว่า ภาษาสูญแล้ว (extinct language) ใช้อย่างจำกัดในเรื่องราวทางศาสนาเท่านั้น ปัจจุบันคำภาษาบาลีปรากฏเป็นคำทั่วไปในภาษาไทย ลาว นม่า ฯลฯ

ภาษาบาลีเป็นตัวอย่างของภาษาที่ไม่มีตัวอักษร ต้องยืมอักษรต่างๆ มาใช้บันทึก ดังนั้นภาษาบาลีที่ใช้ในพระพุทธศาสนาจึงได้รับการบันทึกตามตัวอักษรของชนชาติที่นระสงฆ์ไปเผยแพร่ เช่น คำว่า เทวะ หมายถึง เทน อักษรไทยเขียนว่า เทว- อักษรโรมันเขียนว่า deva

3. สาเหตุที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง

- **การנדจากกันในชีวิตประจำวัน** เมื่อต้องการออกเสียงเร็วๆ จะทำให้คำเปลี่ยนแปลงเสียงไปจากเดิม เช่น คำว่า อย่างนี้ อย่างนั้น ออกเสียงกลายเป็น อย่างจี้ อย่างจั้น ยิงจี้ ยิงจั้น
- **อิทธิพลของภาษาอื่น**
 - มีการยืมเสียง คำ สำนวน จากภาษาต่างประเทศ ทำให้ภาษาที่รับมาเกิดการเปลี่ยนแปลง
 - เดิมในภาษาไทยไม่มีหน่วยเสียงควบกล้ำบางเสียง แต่เมื่อมีอิทธิพลของภาษาอังกฤษเข้ามา จึงมีการออกเสียงควบกล้ำ เช่น บร-เบรก, บล-บลูเบอร์รี่, ดร-ดรัมเมเยอร์, ฟร-ฟรี, ฟล-ฟลูออรีน ฯลฯ
- **เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม** เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปไม่มีสิ่งเหล่านั้นแล้ว คำก็จะสูญหายไปด้วย เช่น หม้อหุงข้าวแบบใหม่ ทำให้เราสูญคำว่า ดงข้าว ในภาษาไทย

ดงข้าว คือ วิธีการหุงข้าวในสมัยก่อน เป็นการนำข้าวหรือของอื่นมาต้มพอเหมาะ แล้วรินน้ำออก นำขึ้นตั้งบนเตาไฟ หมนให้ถูกไฟทั่วๆ จนน้ำที่เหลือแห้งไป

- **การเรียนรู้ภาษาของเด็ก**
 - วัยเด็กเป็นช่วงหัดเรียนรู้ภาษา ดังนั้นภาษาของเด็กอาจจะไม่เหมือนผู้ใหญ่ ทั้งการเรียงคำและการออกเสียง ต่อมาเมื่อเริ่มเรียนรู้ถูกคิดจึงนำมาแก้ไข เช่น คำว่า หม่ำๆ เป็นภาษาของเด็กที่สื่อถึงการกินอาหาร

ภาษาเกิดจากการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้ถูกคิด จึงจะเข้าใจความหมายที่คนอื่นสื่อสารกับตัวเรา มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ได้ทุกๆ ภาษา

4. คุณสมบัติของภาษา

- คุณสมบัติของภาษาที่สำคัญ เป็นลักษณะร่วมของภาษาต่างๆ ที่มีเหมือนกัน
- **ต้องมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระ** เสียงวรรณยุกต์เป็นลักษณะเฉพาะของบางภาษา เช่น ภาษาตระกูลไททั้งหมดมีวรรณยุกต์ แต่จำนวนไม่เท่ากัน
 - **เสียงในแต่ละภาษามีจำนวนจำกัด** แต่ละภาษาจะมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระไม่เท่ากัน แต่สามารถสร้างคำและประโยคได้ไม่จำกัด เช่น

บทที่ 2 พลังของภาษา

บทที่ 2

1. ภาษาช่วยให้มนุษย์รู้จักคิด โดยแสดงออกผ่านการพูดและการเขียน

- มนุษย์ใช้ความคิดและถ่ายทอดความคิดเป็นภาษา ภาษากับความคิดจึงมีความสัมพันธ์กัน
- ความคิดที่ดีช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข มีมิตรต่อกัน ช่วยเหลือกัน เช่น การเจรจาเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศหรือการติดต่อค้าขายล้วนมีภาษาเป็นสื่อกลาง
- การใช้ภาษาติดต่อสื่อสารช่วยให้คนปฏิบัติตนตามเกณฑ์ของสังคม เช่น ข้อบัญญัติของศาสนาต่างๆ ช่วยควบคุมการปฏิบัติตนของคนในแต่ละสังคมที่นับถือศาสนานั้นๆ
- ภาษาช่วยให้มนุษย์เกิดการพัฒนา ภาษาใช้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายโต้แย้ง เพื่อนำไปสู่ผลสรุป
- มนุษย์ใช้ภาษาช่วยจรรโลงใจด้วยการอ่านบทกลอน ร้องเพลง ฯลฯ
- มนุษย์ใช้ภาษาในการเรียนรู้ จดบันทึกความรู้ แสวงหาความรู้

สรุปได้ว่า

- ภาษามีพลังในตนเอง เพราะภาษาประกอบด้วยเสียงและความหมาย
- การใช้ภาษาเนื้อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ในด้านบวกและลบ เหล่านี้ล้วนเกิดจากพลังของภาษาทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะมาจากเสียงหรือความหมายก็ได้

2. พลังของภาษา

คือ อิทธิพลของภาษาที่มีผลต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางด้านพฤติกรรม ความคิด จิตใจ ความเชื่อทัศนคติ หรือเรื่องอื่นๆ

3. พันธกิจหรือหน้าที่ของภาษา

- มนุษย์สร้างภาษาเพื่อนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร
- เมื่อนำภาษามาใช้ทำให้เห็นความสำคัญและหน้าที่ดังนี้

ภาษาช่วยขำรังสังคม

- ขำรัง คือ พยายามทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้
- มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม ใช้ภาษาเพื่อควบคุมให้แต่ละคนทำตามกฎระเบียบของสังคม

ภาษาแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล

- ปัจเจกบุคคล คือ แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านนิสัย อารมณ์ สติปัญญา ความคิดเห็น ฯลฯ
- ภาษาแสดงตัวตนของแต่ละคน

ภาษาช่วยให้มนุษย์พัฒนา

- เราเรียนรู้ภาษาและใช้ถ่ายทอดความคิด ความรู้ อภิปรายถกเถียงกัน ทำให้ขยายความรู้ออกไปได้กว้าง
- เราใช้ภาษาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ เราถ่ายทอดความรู้ให้กันด้วยภาษา

ภาษาช่วยกำหนดอนาคต

- ผู้มีอำนาจสามารถใช้ภาษาเพื่อออกคำสั่งให้คนปฏิบัติตาม เช่น ครูสั่งการบ้าน
- ผู้สั่งต้องใช้ภาษาชักจูงให้ผู้ฟังอยากทำหรือต้องทำตาม
- คำสั่ง แผนงาน สัญญา คำนิพากษา กำหนดการ คำทำนาย ล้วนแต่ใช้กำหนดอนาคตที่จะทำสิ่งต่างๆ

ภาษาช่วยจรรโลงใจ

- แปลว่า ภาษาช่วยทำให้ใจมั่นคง ทำให้เรารู้สึกดี
- เช่น เพลงที่มีเนื้อหาซาบซึ้งใจ วรรณกรรม กวีนิพนธ์ที่ทำให้เกิดความประทับใจ

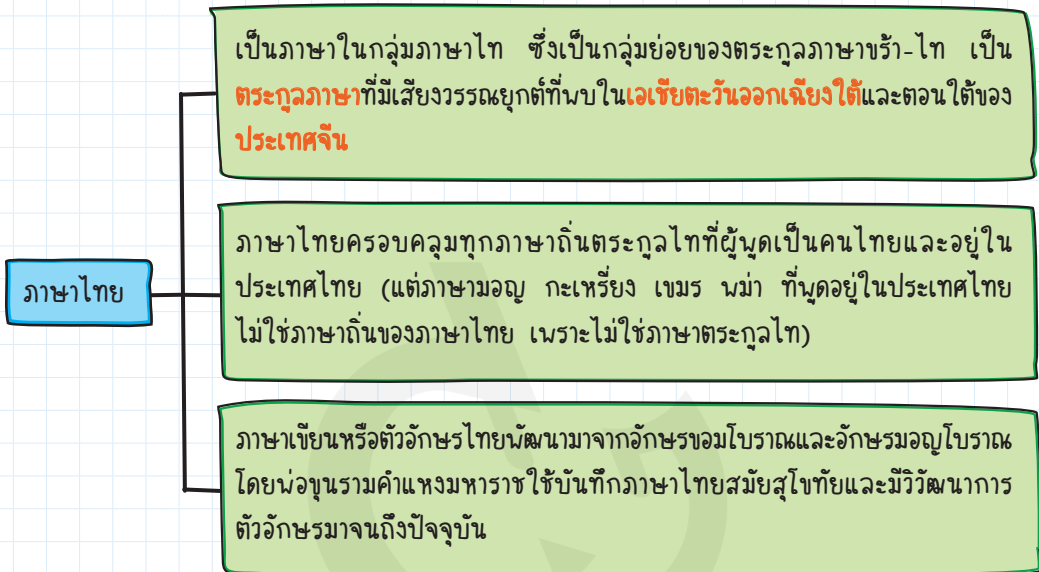
4. อิทธิพลของภาษาต่อมนุษย์

- บางครั้งมนุษย์ตกอยู่ใต้อิทธิพลของภาษา เช่น คนหลายชาติในเอเชียเชื่อว่าคำบางคำมีความศักดิ์สิทธิ์
- **ความเชื่อเรื่องชื่อนามมงคล**
 - มะยม ขนุน มะขาม วาสนา ว่านเงินไหลมา ชื่อเหล่านี้้องกับคำที่มีความหมายบวกหรือคำนิยามเชิงบวกในสังคม คือ นิยม (มะยม) เกื้อหนุน (ขนุน) เกรงขาม (มะขาม) วาสนาหรือไหลมาเงินทอง (ว่านเงินไหลมา)

- ขนมนงคที่มีคำว่า ทอง มักใช้ในงานพิธี ได้แก่ ทองเอก ทองหยิบ ทองหยอด และ ฝอยทอง
- ขนม ผลไม้ อาหารจีน หรืออาหารเขมรที่ใช้ในพิธีกรรมล้วนมีเสียงน่องกับคำที่มีความหมายเป็นสิริมงคล
- **ความเชื่อเรื่องการเรียกสิ่งที่ไม่เป็นมงคลจะทำให้เกิดผลเสีย**
 - ทำให้เกิดความพยายามเปลี่ยนชื่อให้เป็นคำที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดความเป็นมงคล เช่น เปลี่ยนชื่อดอกลิ้นทม เป็น ดอกลิลาวดี เพราะคำว่าลิ้นทมชวนให้นึกถึงความระทมทุกข์หรือระทมใจ
 - การเปลี่ยนชื่อสถานที่หลายแห่งสะท้อนอิทธิพลทางภาษาที่มีต่อมนุษย์ เช่น เปลี่ยนชื่อตำบลศาลาท่าศวน เป็น ศาลาธรรมสพน์ (สนั่น หรือ สวันะ แปลว่า การฟัง)
- อิทธิพลเหล่านี้ใช้ในการตั้งชื่อต่างๆ ที่เป็นนามมงคล ซึ่งสะท้อนความคิดและวัฒนธรรมของชาติที่ใช้ภาษานั้น
- คนไทยมีหลักการตั้งชื่อเนื้อให้เกิดเป็นมงคลตามหลักโหราศาสตร์ เช่น การเลือกตัวอักษรในการตั้งชื่อให้สัมพันธ์กับวัน เดือน หรือปีที่เกิด
- คนมลายูให้ความสำคัญกับชื่ออย่างมาก หลายคนมักจะเปลี่ยนชื่อเมื่อผ่านเหตุการณ์สำคัญในชีวิต
- การใช้คำเรียกบางคำสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อผู้ฟัง เช่น การใช้คำว่า เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แทนคำว่า ยาม ผู้บริหารมักนั่งพอใจกับการเรียกขานตำแหน่ง เช่น ท่านประธาน ฯลฯ
- คำบางภาษามานพร้อมกับทัศนคติต่อภาษานั้นๆ เช่น การตั้งชื่อด้วยคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต บ่งบอกถึงความเชื่อเรื่องความเป็นมงคลและเป็นศันที่สูงมากกว่าคำไทย จึงนิยมนามตั้งชื่อหรือปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน
- ปัจจุบันการใช้ชื่อร้านค้าหรือยี่ห้อต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นแสดงถึงความทันสมัยและความมีรสนิยมของผู้ใช้สินค้า

บทที่ 3 ลักษณะของภาษาไทย

1. ลักษณะของภาษาไทย

1. ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด

- คำโดด คือ คำที่มีความหมายสมบูรณ์ ใช้ได้อย่างอิสระ ไม่ต้องแปลงรูปศัพท์เพื่อบอกเพศ พจน์ การกระทำ และกาลเวลา (ไม่ต้องผันรูป สามารถใช้ในประโยคได้เลย)

- เช่น นรูงนี้ เรา สอง คน ไป บ้าน

2. คำไทยส่วนใหญ่เป็นคำขยายเดี่ยว เช่น ปลา สี ปี ใจ รัก ฯลฯ

3. คำไทยส่วนใหญ่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา เช่น นก ร้อง ขาย กิน กัด ฯลฯ

4. ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์

- วรรณยุกต์ทำให้คำเกิดระดับเสียงต่างกัน
- วรรณยุกต์กำหนดความหมายต่างกันด้วย
- เช่น เสือ เสื่อ เสื่อ, ปา ป่า ป้า, ขาว ข่าว ข้าว

5. มีการสร้างคำเพื่อเน้นความหมายให้มากขึ้น เช่น การประสมคำ การซ้อนคำ การซ้ำคำ

6. การเรียงคำในประโยค

- ถ้าเรียงคำในตำแหน่งต่างๆ สลับกัน ความหมายของประโยคจะเปลี่ยนไป
- เช่น แมวใครกินปลาทู \neq ใครกินปลาทูแมว

7. คำขยายในภาษาไทยจะเรียงอยู่หลังคำที่ถูกขยายเสมอ เช่น เสื้อ**ขาว** ลูกแมว**น้อย** วิ่ง**เร็ว** **จี๋**

8. คำไทยมีลักษณะนามจำนวนมากและหลากหลาย

- อยู่หน้าคำนาม เช่น **กลุ่ม**ดาวเคราะห์
- อยู่หลังหรือติดกับกริยา เช่น มา**หยิก** **ที**
- อยู่หลังคำบอกจำนวน เช่น กระดาษ **3** **แผ่น**
- อยู่หน้าคำบอกลำดับ เช่น เสื้อ**ตัว**ที่**หนึ่ง**
- อยู่หน้ากริยาคุณศัพท์ เช่น ดิน**สอ****แห้ง****เก่า**
- อยู่หน้าคุณูปประโยค เช่น ขน**มัน****ขึ้น**ที่**กิน**ไป**แล้ว**

ตัวอย่างลักษณะนามที่น่าสนใจในภาษาไทย

เส้น	탄
ด้าย เขือก เข็มขัด ซิป ผม	อมนุษย์ ยักษ์ ปีศาจ ผี ฤๅษี
คู่	องค์
ถุงเท้า รองเท้า ซ้อนส้อม	พระเจ้าดีย์ พระนฤทธรูป พระที่นั่ง
ปาก	กึ่ง
แห อวน (อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ)	งาช้าง

9. ภาษาไทยมีวรรคตอนในการเขียนและมีจังหวะในการพูด

- หากแบ่งวรรคตอนผิด หรือเว้นจังหวะผิด ความหมายก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไป
- เช่น คุณ**ป้า**ข้างบ้านชอบทำบุญให้คน **จน**หมดตัว
คุณ**ป้า**ข้างบ้านชอบทำบุญ **ให้**คน**จน**หมดตัว

10. ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการใช้คำที่เหมาะสมกับฐานะของบุคคลและโอกาส

- **คำเรียกเครือญาติ** สะท้อนการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส เช่น ภาษาไทยเรียกญาติ โดยแบ่งแยกย่อยทั้งสองฝ่ายตามลำดับอายุ ได้แก่ ลุง ป้า น้า อา นีเขย น้องเขย นีสะไว้ น้องสะไว้
- **คำสรรพนาม** ในภาษาไทยสะท้อนความซับซ้อนของวัฒนธรรมในสังคมไทย เช่น มีคำสรรพนามแทนตัวผู้พูดแปรตามปัจจัยทางสังคมจำนวนมาก ได้แก่ ฉัน กู ผม ดิฉัน ข้าพเจ้า หม่อมฉัน ข้า อ๊ะ อะ อาตมา ฯลฯ ทั้งหมดล้วนแทนด้วย I (ไอ) ในภาษาอังกฤษ
- **คำราชาศัพท์** สะท้อนว่าภาษามีลำดับชั้นและต้องใช้ให้เหมาะสมตามวัฒนธรรม

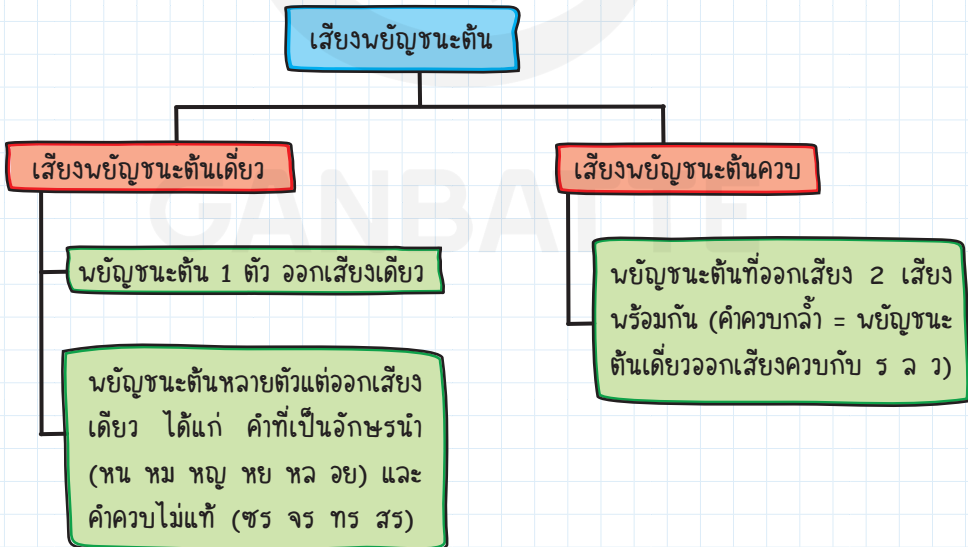
บทที่ 4 เสียงในภาษาไทย

- เสียงในภาษาที่มีทุกภาษา คือ เสียงพยัญชนะและเสียงสระ ส่วนเสียงวรรณยุกต์จะมีเฉพาะบางภาษาเท่านั้น
- อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียง ได้แก่ ปอด เส้นเสียง ลิ้นไก่ และอวัยวะในช่องปาก (ลิ้น ฟัน ปุ่มเหงือก เนดานปาก)
- เสียงแตกต่างจากรูปเขียนที่เรามองเห็น
- **เสียงในภาษาไทย**ประกอบด้วย 1. เสียงพยัญชนะ (พยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด) 2. เสียงสระ 3. เสียงวรรณยุกต์
- แม้อาษาไทยจะมีพยัญชนะ 44 รูป แต่ไม่ได้มีเสียงพยัญชนะ 44 เสียง

1. เสียงพยัญชนะ

- เป็นเสียงที่ออกมาจากปอด ผ่านลำคอ และกระทบอวัยวะในช่องปากส่วนต่างๆ ทำให้เกิดเสียง
- เสียงพยัญชนะต้นมี 2 แบบ คือ

- ภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 เสียง และเสียงพยัญชนะต้นควบ 11 เสียง

เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 เสียง ได้แก่			
/ก/	แทนรูปพยัญชนะ	ก	
/ค/	แทนรูปพยัญชนะ	ข ฅ ค ฅ ฌ	
/ง/	แทนรูปพยัญชนะ	ง	
/จ/	แทนรูปพยัญชนะ	จ	
/ช/	แทนรูปพยัญชนะ	ช ฌ ฎ	
/ซ/	แทนรูปพยัญชนะ	ซ ศ ษ ส	
/ด/	แทนรูปพยัญชนะ	ด ฎ	
/ต/	แทนรูปพยัญชนะ	ต ฏ	
/ท/	แทนรูปพยัญชนะ	ท ฑ ฒ ฐ ถ	
/น/	แทนรูปพยัญชนะ	น ฌ	
/บ/	แทนรูปพยัญชนะ	บ	
/ป/	แทนรูปพยัญชนะ	ป	
/พ/	แทนรูปพยัญชนะ	ผ ฟ ภ	
/ฟ/	แทนรูปพยัญชนะ	ฝ ฟ	
/ม/	แทนรูปพยัญชนะ	ม	
/ย/	แทนรูปพยัญชนะ	ญ ย	
/ร/	แทนรูปพยัญชนะ	ร	
/ล/	แทนรูปพยัญชนะ	ล ฬ	
/ว/	แทนรูปพยัญชนะ	ว	
/อ/	แทนรูปพยัญชนะ	อ	
/ฮ/	แทนรูปพยัญชนะ	ห ฮ	

เสียงพยัญชนะต้นควบ 11 เสียง ได้แก่		
พยัญชนะต้นเดี่ยว + ร	พยัญชนะต้นเดี่ยว + ล	พยัญชนะต้นเดี่ยว + ว
/กร/	/กล/	/กว/
/ขร/ , /คร/	/ขล/ , /คล/	/ขว/ , /คว/
/ปร/	/ปล/	
/นร/	/นล/ , /ณล/	
/ตร/		

เสียงพยัญชนะต้นควบนอกเหนือจากนี้เป็นเสียงที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ
คือ ภาษาอังกฤษ ได้แก่

/ฟรี/ เช่น ฟรี (free)	/ฟล/ เช่น ฟลอร์ (floor)
/ดรีม/ เช่น ดรีม (dream)	/บร/ เช่น บรอนซ์ (bronze)
/บล/ เช่น บล็อก (block)	/ทร/ เช่น เทรน (train)

- เสียงพยัญชนะสะกด/เสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมี 8 เสียง

เสียงพยัญชนะสะกด 8 เสียง ได้แก่	
/ก/ คือ แม่กก	เสียงพยัญชนะนาสิก
/ต/ คือ แม่กต	
/ป/ คือ แม่กป	
/ม/ คือ แม่กม	
/น/ คือ แม่กน	
/ง/ คือ แม่กง	
/ย/ คือ แม่เกย	
/ว/ คือ แม่เกว	

- รูปพยัญชนะ อ ไม่ได้ใช้แทนเสียงพยัญชนะสะกด แต่อาจเป็นเสียงสระ ออ หรือ เป็นท่อนให้สระเกาะ เช่น ช็อ
- คำที่มีรูปสระอำ ไอ ใอ เอ ก็มีเสียงพยัญชนะสะกด

อำ	=	อ	+	ะ	+	<u>ม</u>
ไอ	=	อ	+	ะ	+	<u>ย</u>
เอ	=	อ	+	ะ	+	<u>ว</u>

2. เสียงสระ

- เสียงที่ออกจากปอดผ่านหลอดลม เส้นเสียงเปิดๆ ปิดๆ อย่างรวดเร็ว เกิดเป็นเสียงก้องกังวาน
- เสียงผ่านออกมาทางช่องปากและจมูก ไม่มีอวัยวะใดปิดกั้น
- เสียงสระมี 2 ประเภท คือ
 - สระเดี่ยวหรือสระแท้ มี 18 เสียง 9 คู่ คือ คู่สั้นยาว ดังนี้

สระหน้า (เกิดที่ลิ้นส่วนหน้า)
ได้แก่
อิ-อี เอะ-เอ แอะ-แอ

สระกลาง (เกิดที่ลิ้นส่วนกลาง)
ได้แก่
อี-อี เอะ-เอ อะ-อา

สระหลัง (เกิดที่ลิ้นส่วนหลัง)
ได้แก่
อุ-อุ โอะ-โอ เอะ-ออ

2. สระประสมหรือสระเลื่อน

- เกิดจากสระเดี่ยว 2 เสียงมารวมกัน
- เวลาเริ่มต้นออกเสียง เกิดเสียงที่ลิ้นส่วนหนึ่งแล้วเลื่อนไปอีกที่หนึ่ง
- มี 3 เสียง ได้แก่

อ^๒ + อา = เอีย
อ^๒ + อา = เอื้อ
อุ + อา = อัว
รวมทั้ง เอียะ เอื้อะ และอัวะ

สระเสียงสั้นหรือสระเสียงยาว?

ในที่นี้ต้องดูจากการออกเสียง บางครั้งมีรูปเหมือนกันแต่เสียงที่ออกแตกต่างกัน
เช่น น้ำ เป็นคำที่ออกเสียงแบบเสียงยาว แต่ ข้า ออกเสียงแบบเสียงสั้น
คำว่า “ก็” ออกเป็นเสียงสั้นว่า /เก๊ะ/

3. เสียงวรรณยุกต์

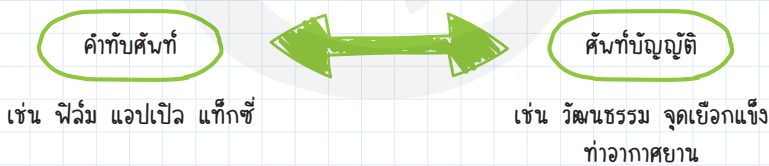
- ภาษาไทยมาตรฐานจะมีเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง
- มีรูปเพียง 4 รูปเท่านั้น เสียงสามัญไม่มีรูปวรรณยุกต์ ได้แก่
 - รูปไม้เอก (◌) เรียกว่า ไม้เอก
 - รูปไม้โท (◌) เรียกว่า ไม้โท
 - รูปไม้ตรี (◌) เรียกว่า ไม้ตรี
 - รูปไม้จัตวา (◌) เรียกว่า ไม้จัตวา
- ภาษาไทยถิ่นอื่นๆ มีเสียงวรรณยุกต์ไม่เท่ากับภาษาไทยมาตรฐาน
- เสียงวรรณยุกต์แบ่งเป็น เสียงระดับ และเสียงเปลี่ยนระดับ
 - **วรรณยุกต์เสียงระดับ (level tone)** ระดับเสียงค่อนข้างคงที่ตลอดทั้งนยางค์
ได้แก่ เสียงสามัญ (กลาง-ระดับ) (mid tone) ㅡ
 - เสียงเอก (ต่ำ-ระดับ) (low tone) ㄣ
 - เสียงตรี (สูง-ระดับ) (high tone) ㄣ

3. คำคืออะไร

- คำ คือ **พยางค์ที่มีความหมาย**
- คำหนึ่งคำ (คำเดี่ยว) หรือที่เรียกว่า**คำมูล**นั้น คือ **คำดั้งเดิม**ที่ยังไม่นำไปประกอบกับคำอื่น จะมี**ทั้งพยางค์ก็ได้** และหมายถึง**คำภาษาใดก็ได้**ที่ยืมมาใช้ในภาษาไทย เช่น นก กะปิ กะละมัง มัจฉา คอมพิวเตอร์ นาฬิกา ฯลฯ
- คำในภาษาสามารถเกิดขึ้นใหม่ ดำรงอยู่ และสูญหายตายไปเมื่อไม่มีคนนำมาใช้

4. คำในภาษาไทย

- ภาษาประกอบด้วยคำจำนวนมาก และสามารถนำมาสร้างเป็นคำ วลี ประโยคได้อย่าง**ไม่จำกัด**
- ภาษาไทยประกอบด้วยคำ ทั้งคำไทยแท้ และคำยืมจากภาษาต่างประเทศจำนวนมาก เช่น ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเขมร ฯลฯ
- **ปัจจุบันเรานำคำยืมภาษาอังกฤษจำนวนมาก** ซึ่งเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ฯลฯ
- **คำทับศัพท์**

- การยืมคำจากภาษาอังกฤษ ในระยะแรกมักยืมแบบทับศัพท์ ต่อมาจึงมีการบัญญัติศัพท์โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ราชบัณฑิตยสภา ฯลฯ
 - การทับศัพท์บางครั้งไม่สามารถตรงกับเสียงภาษาเดิมได้ทั้งหมด
 - ปัญหาการบัญญัติศัพท์เกิดจากการพยายามหาคำแทนความหมายสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนให้ชัดเจนที่สุด
 - บางครั้งการบัญญัติศัพท์ล่าช้า ทำให้เคยชินกับคำทับศัพท์ โดยเฉพาะศัพท์ทางวิชาการ
 - ศัพท์บางคำเกิดความเข้าใจผิด ทั้งที่ราชบัณฑิตยสภาไม่เคยกำหนด แต่เป็นการบัญญัติขึ้นเองโดยผู้แปล เช่น คำว่า software ศัพท์บัญญัติคือ ส่วนชุดคำสั่ง ไม่เคยบัญญัติศัพท์ว่า ละมุนล้นเกล้า
- **คำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต**
 - เป็นคำศัพท์ทางศาสนาและวรรณคดีจำนวนมาก
 - เช่น ศีล ปัญญา หัสตินทร์ กษัตริย์ บัณฑิตยะ วิมุตติ สมานิ สมุทรา ศิลปกรรม นิสิต บุญ บาป ฯลฯ

● คำยืมภาษาเขมร

- เป็นคำทั่วไปในชีวิตประจำวัน ศัพท์วรรณกรรม และราชาศัพท์
- เช่น เดิน ตรวจ ตรัส สรง เสวย เถกิง แขน โถง ผกา บ้านดาด บ้านเทิง ตำบล บรรทม บรรจง บังคม เพลิง เหนือ ฦกาย/ประกาย ฯลฯ

● คำยืมภาษาขว-มลายู

- นบมากในวรรณคดีเรื่องอิเหนา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการยืมคำ
- เช่น ตูนาหงัน ตันหยง บุงงา บุงรง การะบุงหนึ่ง บุงหลัน ปาเต๊ะ (ขุนนาง) อัสัญแดหวา ประโหมสุหรี ระเด่น ปันหยี ปันแห่ง ฯลฯ

● คำยืมภาษาอื่นๆ

- เช่น ภาษาอาหรับ-เปอร์เซีย
- ได้แก่ กุหลาบ สุหร่าย อาลวี ชุกชี สักหลาด มัสยิด การบูร ฮาเร็ม

5. การจำแนกชนิดของคำ

- การจำแนกนี้อ้างอิงตามหนังสืออุเทศภาษาไทย ชุดบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 ชนิดของคำ วลี ประโยค และสำนวนชสาร
- อาจมีส่วนแตกต่างจากไวยากรณ์แนวดั้งเดิมที่แบ่งออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่ นาม กริยา สรรพนาม วิเศษณ์ บุพบท สันธาน และอุทาน
- แบ่งออกเป็น 12 ชนิด ได้แก่
 1. คำนาม
 2. คำสรรพนาม
 3. คำกริยา
 4. คำช่วยกริยา
 5. คำวิเศษณ์
 6. คำที่เกี่ยวกับจำนวน
 7. คำบอกกำหนด
 8. คำบุพบท
 9. คำเชื่อม
 10. คำลงท้าย
 11. คำอุทาน
 12. คำปฏิเสธ
- ใช้เกณฑ์หน้าที่ เกณฑ์ตำแหน่งที่ปรากฏและสัมพันธ์กับคำอื่น และเกณฑ์ความหมาย

5.1 คำนาม

- คำที่หมายถึง บุคคล สัตว์ วัตถุ สิ่งของ สถานชรรรมชาติ สถานที่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม
- ครอบคลุมทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต
- ครอบคลุมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
- มี 4 ชนิด ได้แก่

บทที่ 6 ความหมายของคำ

1. คำ

- เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสาร
- เป็นหน่วยเล็กที่สุดในภาษาและมีความหมาย
- คำ 1 คำอาจมีนัยง่าค้เดี่ยวหรือหลายนัยง่าค้ก็ได้
เช่น เป็ด 1 คำ 1 นัยง่าค้
 หนังสือ 1 คำ 2 นัยง่าค้
 สับปะรด 1 คำ 3 นัยง่าค้

2. ความหมายของคำ

- **คำ** จะต้องมีมีความหมาย แต่อาจมีความหมายซึ่งมาจากวัฒนธรรมของภาษานั้นๆ
- **ความหมายโดยตรง** เป็นความหมายที่ใช้พูดจากันตรงตามความหมาย
เช่น คำว่า กา อาจหมายถึง ภาชนะใส่น้ำ หรืออาจหมายถึง นกชนิดหนึ่งตัวสีดำ ร้อง กา กา
- **ความหมายโดยนัย** เป็นความหมายแฝง ความหมายเปรียบเทียบ ความหมายที่เน้นมา
เช่น คำว่า กา ถูกนำไปใช้เปรียบเทียบ หมายถึง คนต่ำศักดิ์
- **ความหมายในบริบท** เมื่อรวมกับคำอื่นจะมีความหมายเน้นเติม กว้างขึ้น หรือแคบลงได้
เช่น คำว่า ดี เด็กดี หมายถึง ว่านอนสอนง่าย
เสียงดี หมายถึง ไนเราะ
สุขภาพดี หมายถึง ไม่มีโรค
- การเข้าใจความหมายอาจต้องอยู่ในบริบทของข้อความและวัฒนธรรมของผู้พูดภาษานั้นๆ

บทที่ 6

3. คำที่มีความหมายตรงกันข้าม

เป็นความหมายที่ต่างกันและไม่สามารถใช้แทนกันได้ เช่น

รวย-จน

ขาว-ดำ

สวย-ซ้เหร้

ชนะ-แพ้

ต่ำ-สูง

ทุกข์-สุข

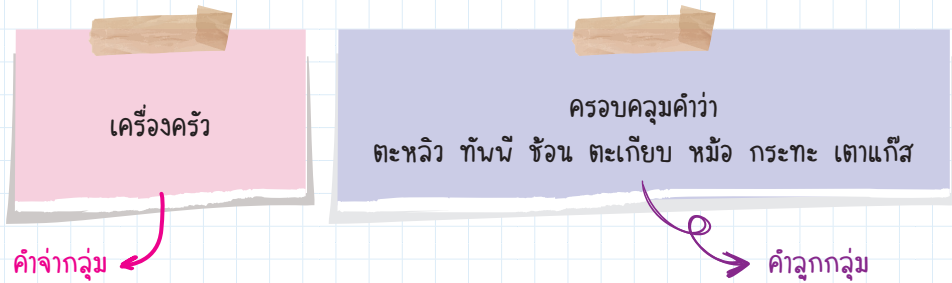
ชั่ว-ดี

หน้า-หลัง

ยาก-ง่าย

4. คำจำกัดกลุ่ม-คำลูกกลุ่ม

คำจำกัดกลุ่ม เป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมคำอื่น เช่น

5. คำพ้องความหมาย

- น้อง หมายถึง เหมือนหรือคล้ายกัน
- เรียกว่า คำไวพจน์ คือ คำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน
 - ใช้แตกต่างกันเนื่องจากระดับภาษา เช่น กิน รับประทาน ทาน แดก ยัด ฟาด ไซ้ ฯลฯ
 - ใช้ในการแต่งคำประพันธ์ ไม่ให้เป็นคำเดิมซ้ำๆ กัน เช่น คำเรียกผู้หญิง นารี วนิดา โฉมสุดา มารศรี บังอร นางคราญ สายสมร นชุ ฯลฯ
 - ใช้เป็นภาษาเด็กกับผู้ใหญ่ เช่น หม่ำๆ = กิน
- ตัวอย่าง

นระวาทิตย์
ทิววัน-ตะวัน สุริยา สุริย์
ทินกร ภาสกร ไถง
(ละ-โหลง)

น้ำ
ชล วารี ชารา ทีก
นที ละหาร อุกก
สมุทร จกั๊ง

ดอกไม้
บุษบา บุพผา บุหงา
ผกา มาลา มาลี สุมาลี
สุคันชชาติ

ช้าง
หัสดี กฤษร คช
กริ (กะ-รี) หัตถิ
กรินทร์ ไอยรา สาร

- คำพ้องความหมาย ส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ มักใช้ในวรรณคดี มีรูปเขียนสะกดแบบพิเศษ ต้องหมั่นสังเกต และฝึกเดาคำศัพท์จากข้อความแวดล้อม

บทที่ 7 หลักการใช้ถ้อยคำและสำนวน

1. ใช้คำตรงตามความหมาย

คำบางคำมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ไม่สามารถใช้แทนกันได้ เช่น

คำ	ความหมาย
ตรวจตรา	กระทำในขณะที่ยังไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น ป้องกันความเสียหาย
ตรวจสอบ	กระทำเมื่อเกิดความเสียหายเพื่อหาสาเหตุ

คำ	ความหมาย
กักกัน	บังคับให้อยู่ในสถานที่อันจำกัด
กักขัง	กำหนดเขตให้อยู่
กักบริเวณ	บังคับให้อยู่ในบริเวณที่กำหนดไว้

คำ	ความหมาย
กิน	เคี้ยว เคี้ยวกลืน ดื่ม
ขบ	เอาฟันแน่นเพื่อให้แตก
เคี้ยว	บดให้แหลกด้วยฟัน

บทที่ 7

2. เลือกใช้คำที่มีผลต่อความรู้สึกเชิงบวก

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้ไม่เสียความรู้สึก เช่น

ลบ

- เขาเป็นเด็กขอบนูดแทรกคนอื่น
- ครูคนนี้จุกจิกบนูดมาก

บวก

- เขาเป็นเด็กที่ยังไม่รู้จักรอจังหวะในการบนูด
- ครูท่านนี้เอาใจใส่และเข้มงวดมาก

3. ใช้คำให้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและระดับ

- สถานการณ์ (เทศะ) ระยะเวลา (กาละ)
- บุคคลที่เราพูดด้วยจากปัจจัยทางสังคม เช่น อายุ เพศ สถานภาพ ตำแหน่ง ฯลฯ
- คุระดับภาษากับเรื่องที่ใช้ในการสนทนา
 - **ภาษาทางการ** ใช้เขียนเอกสารราชการ พูดกับผู้ใหญ่
 - **ภาษากึ่งทางการ** ใช้ในการเขียนสารคดี พูดกับบุคคลทั่วไป
 - **ภาษาไม่เป็นทางการ** ใช้ในการพูดหรือการสื่อสารกับกลุ่มคนที่สนิทสนม
- เช่น คำว่า กิน → รับประทานอาหาร (ทางการ)
กิน, ทาน (กึ่งทางการ)
แดก (ไม่เป็นทางการ, ปาก)

คำว่า ตาย เป็นตัวอย่างชัดเจนของคำที่มีหลายระดับ
แต่ละคำใช้ต่างกันไปตามสถานการณ์ ได้แก่ สวรรคต สิ้นพระชนม์
ถึงแก่อสัญกรรม ถึงแก่กรรม ถึงแก่อนิจกรรม สิ้นชีพิตักษัย เสียชีวิต ตาย

4. ใช้คำระดับเดียวกัน

- ไม่ใช้ภาษาพูดปะปนกับภาษาเขียน
- ไม่ใช้คำศัพท์บาลี-สันสกฤตที่เข้าใจยากในการพูดกับคนทั่วไป
- เช่น **พ่อแม่ควรเอาใจใส่เลี้ยงดูบุตร** → **พ่อแม่ควรเอาใจใส่เลี้ยงดูลูก**

5. ใช้คำไทยที่มีอยู่แล้วและหลีกเลี่ยงคำกับศัพท์

- หลีกเลี่ยงคำทับศัพท์ หากคำนั้นมีคำไทยหรือศัพท์บัญญัติใช้
- เช่น เบอร์ → หมายเลข คิว → ลำดับ วิชั่น → ความคิด
เทกแคร์ → เอาใจใส่ แอนนารีซิเอท → ซาบซึ้ง เบรก → นัก

6. ใช้คำธรรมดาสื่อสารให้เข้าใจง่าย

- การพูดควรใช้คำธรรมดา มากกว่าศัพท์ยาก เพราะผู้อื่นจะไม่เข้าใจ
- ควรใช้ประโยคที่กระชับ ไม่ซับซ้อนหรือมีส่วนขยายที่ยาวมาก
- เช่น ถึงยาม**วัน**ตฤณเราจะเดินทางลำบาก → ถึงยาม**ฤดูฝน/หน้าฝน**เราจะเดินทางลำบาก

บทที่ 8 ประโยค

1. ประโยค

- ประโยคต้องประกอบด้วย

ส่วนประกอบของประโยค	ภาคประธาน	ภาคแสดง
	นามวลี	กริยาวลี
ตัวอย่าง	นกฮูกป่า	บินหนีอย่างรวดเร็ว

- ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ คือ ขาดส่วนประกอบบางส่วน อาจเป็นนามวลีหรือกริยาวลี จัดเป็นเพียงกลุ่มคำ/วลีเท่านั้น

ประเภทของวลี ได้แก่ นามวลี กริยาวลี ปริมาณวลี บุพบทวลี วิเศษณ์วลี
การสังเกตประเภทของวลีต้องดูที่คำหลักหรือคำที่วางอยู่หน้าสุด

2. การแบ่งประโยคตามโครงสร้าง

หนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร แบ่งประโยคออกเป็น
1. ประโยคสามัญ 2. ประโยครวม 3. ประโยคซ้อน

1. ประโยคสามัญ/ประโยคนั้นฐาน

- มีกริยาวลี กริยาสำคัญตัวเดียว หรืออาจมีกริยาหลายตัว แต่ต้องไม่มีคำเชื่อมมาคั่น
- อย่าสังเกตความสั้น-ยาวเพราะอาจมีส่วนขยายประธานหรือกรรมที่ซับซ้อน
- เช่น **ครูรับประทาน**อาหารกลางวันด้วยความเร่งรีบ (มีกริยาวลีตัวเดียว)
ครูรีบวิ่งไปนั่งรับประทานขนมปังฝรั่งเศสทุกเช้า (มีกริยาหลายตัวและไม่มีคำเชื่อมมาคั่น)

2. ประโยครวม

- ประโยคย่อย 2 ประโยคขึ้นไปรวมกัน (เป็นประโยคสามัญหรือประโยคซ้อนก็ได้)
- ต้องมี**คำเชื่อมสมภาค** (สะ-มะ-นา) ทำหน้าที่เชื่อมประโยคเข้าด้วยกัน

ประโยคสามัญ 1/
 ประโยคซ้อน 1 + คำเชื่อมสมภาค
 (และ และก็ แต่ แต่ทว่า หรือ) + ประโยคสามัญ 2/
 ประโยคซ้อน 2

- สังเกต**คำเชื่อมสมภาค** จากนั้นจำแนกชนิดของประโยคย่อยที่นำมารวมกัน ดังตัวอย่าง

ชาวประมงริมชายฝั่ง
 ต้องตรวจสอบสภาพอากาศ
 (ประโยคสามัญ) และ ซ่อมแซมเรือหาปลา
 (ประโยคสามัญ)

เขาตัดสินใจไม่ได้ว่าจะไปกินส้มตำ
 (ประโยคซ้อน) หรือ กลับไปทำการบ้าน
 (ประโยคสามัญ)

แม่ทำงานหนักมาก
 (ประโยคสามัญ) แต่ ไม่เคยบ่นว่ารู้สึกเหนื่อยเลย
 (ประโยคซ้อน)

บทที่ 8

3. ประโยคซ้อน

ประโยคหลัก + คำเชื่อมอนุประโยค + อนุประโยค

- ประกอบด้วย **ประโยคหลักและอนุประโยค** (สังเกตว่าต้องขึ้นต้นด้วยคำเชื่อมอนุประโยค)
- วิธีจำแนก สามารถสังเกตจากอนุประโยคที่มีความสัมพันธ์กับประโยคหลักอย่างไร

บทที่ 12 คำราชาศัพท์และคำสุภาพ

- คำราชาศัพท์ คือ ศัพท์สำหรับพระราช
- รวมถึงคำที่ใช้สำหรับบุคคลชั้นอื่น ดังนี้
 1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
 2. เจ้านาย (พระบรมวงศานุวงศ์)
 3. พระภิกษุ
 4. ข้าราชการ
 5. คำสุภาพสำหรับบุคคลทั่วไป

1. ลักษณะของคำราชาศัพท์

- ยืมคำจากภาษาอื่นๆ เช่น บาลี สันสกฤต เขมร เพราะถือว่าเป็นศัพท์สูง ควรนำมาใช้กับเจ้านาย
- ใช้คำไทยประกอบเป็นราชาศัพท์ เช่น
 - คำไทยประสมกัน เช่น รับสั่ง ห้องเครื่อง เครื่องหวาน
 - คำไทยประสมกับคำที่เป็นราชาศัพท์ เช่น น้ำพระเนตร น้ำพระทัย ทอดพระองค์ ทอดพระเนตร เข้าพระที่ ถูพระบาท
- เติมคำว่า “พระ-” หรือ “พระราช-” นำหน้า เช่น

พระ-
พระแก้ว พระสวาท (หวี)
พระตำหนัก

พระราช-
พระราชดำริ (คิด)
พระราชประสงค์ (ต้องการ)

2. หลักการใช้คำราชาศัพท์

2.1 คำนามราชาศัพท์

- มีคำว่า พระ... นำหน้าเสมอ
- **พระบรมราชและพระบรม** ใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์ เช่น พระบรมราชโองการ พระบรมมหาราชวัง พระบรมราโชวาท พระบรมราชูปถัมภ์ พระบรมโชนิสมภาร พระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมรูป

- **นระราช** ใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์และเจ้านายที่ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมวงศ์ เช่น พระราชทศรินทร์ พระราชนิพนธ์
- **นระ** ใช้กับเจ้านายอื่นๆ เช่น พระนิพนธ์ พระกุศล นอกจากนี้ยังใช้นำหน้าคำนามเพื่อใช้เป็นราชาศัพท์ เช่น พระหัตถ์ พระนาสิก พระวรกาย พระน้เลี้ยง พระสหาย พระสุธารส พระเคราะห์ ฯลฯ
- คำประสมที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้ว ไม่ต้องใช้ “นระ” นำหน้าอีก เช่น จลองพระเนตร บั้นพระองค์ เครื่องพระสำอาง
- หม่อมเจ้า (ท่านชาย ท่านหญิง) ไม่ต้องมี “นระ” นำหน้า เช่น หัตถ์ กร ยกเว้นคำเฉพาะบางคำ เช่น ขอบพระทัย
- **ราช** ใช้นำหน้าคำสามัญ เช่น ราชรถ ราชวงศ์ ราชสมบัติ ราชยาน
- **ตันหรือหลวง** ใช้ประกอบท้ายทั้งคน สัตว์ สิ่งของ เช่น ช้างตัน ม้าตัน เครื่องตัน เรือหลวง รถหลวง

ตัวอย่างคำนามราชาศัพท์

หมวดร่างกาย

ตา = พระเนตร

หู = พระกรรณ

ฟัน = พระทนต์

แขน = พระกร

หน้าแข็ง = พระขงฆ์

ผม = พระเกศา

หน้า = พระนักษัตร

ไหล่ = พระอังสา

ท้อง = พระอุทร

เท้า = พระบาท

หมวดอากัปกริยา

ทาเครื่องหอม = ทรงพระสำอาง

ทักทายปราศรัย = มีพระราชปฏิสันถาร

อยากได้ = ต้องพระราชประสงค์

ไปเที่ยว = เสด็จประพาส

ดู = ทอดพระเนตร

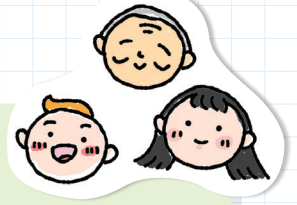
พูด = ตรัส

ให้ = พระราชทาน

นอน = บรรทม

หมวดราชตระกูล

ปู่/ตา = พระอัยกา
ย่า/ยาย = พระอัยยิกา
พระอัยกี

น้องชาย = พระอนุชา
น้องสาว = พระขนิษฐา

สามี = พระสวามี
ภรรยา = พระมเหสี
พระชายา

พ่อ = พระชนก
แม่ = พระชนนี
พระมารดา

ลุง = พระปิตุลา
ป้า = พระปิตุจฉา

น้า = พระมาตุลา (ชาย)
พระมาตุจฉา (หญิง)

น้าชาย = พระเชษฐา
น้าสาว = พระเชษฐภคินี

น้ำ = พระมาตุลา (ชาย)
พระมาตุจฉา (หญิง)
อา = พระปิตุลา (ชาย)
พระปิตุจฉา (หญิง)

ลูกสะใภ้ = พระสตุธิดา

ลูกเขย = พระขามาตา
น้าเขย/น้องเขย = พระเทววัน

หมวดเครื่องอุปโภคบริโภค

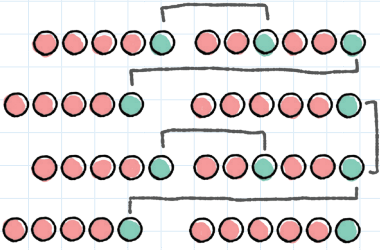

ประตู่ = พระทวาร
ของกิน = เครื่องเสวย
เสื่อ = ฉลองพระองค์
ผ้าเช็ดหน้า = ซับพระนักรัตร์

เตียงนอน = พระแท่นบรรทม
ซอ้นส้อม = ฉลองพระหัตถ์ซอ้นส้อม
กางเกง = พระสนับเพลา
รองเท้าวัว = ฉลองพระบาท

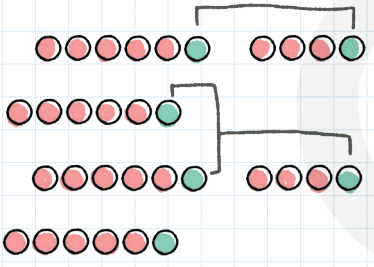

2.1 กานยฺขยานี 11

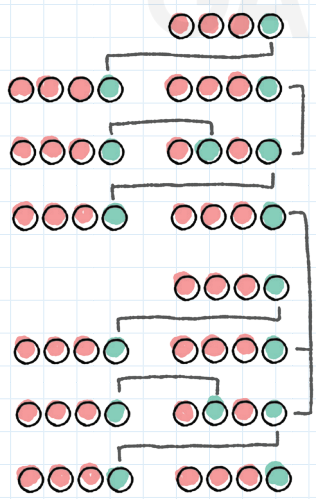
มีสมันแกงแก้วตา ทอมยฺหฺร่ารสร้อนแรง
 ขายไตได้กลิ่นแกง แรงอยากให้ไผ่ผินหา
 (กานยฺหฺร่ารสร้อนแรง)

2.2 กานยฺขบง 16

เขาสูงฝูงหงส์ลงเรียง เร่งร้องซ้องเสียง
 สำเนียงนำฟังวิงเวง ฟังเสียงเพียงเพลง
 กลางไพรไถ่ขันบรรเลง (กานยฺขบงระไชยสุริยา)
 ซอเจิ้งจำเรียงเวียงวัง

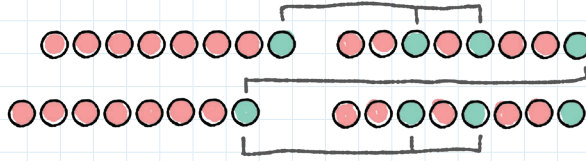
2.3 กานยฺขสุรางคนางค์ 28

มีดารากร วันนั้นจันทร์
 เห็นสันดินฟ้า เป็นบริวาร
 มาลีคลี่บาน ในป่าท่าธาร
 ไปก้านอรชร
 เย็นฉ่ำน้ำฟ้า
 ชั้นชะงกกา วายุนาจร
 สारวันจันทน์อัน รื่นกลิ่นเกสร
 แต้นต่อคลอร้อน ทั่วอันเวียนระวัน
 (กานยฺขสุรางคนางค์)

3. กลอน

3.1 กลอนสุภาพ

แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยววัด

มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ก็ไม่คิดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน
(พระอภัยมณี)

3.2 กลอนบทละคร

- คล้ายกลอนสุภาพ ใช้ร้องประกอบการแสดงละคร
- ขึ้นต้นด้วย “เมื่อนั้น” “บัดนั้น” หรือ “มาจะกล่าวบทไป”

เมื่อนั้น
ในอกหมกไหม้ดั่งไฟกลับ

ระเด่นบุษบาสาวสุวรรณค์
อยู่ยังห้องสุวรรณไสยา
(อิเหนา)

3.3 กลอนดอกสร้อย

- ต่างจากกลอนสุภาพที่วรรคแรกจะขึ้นต้นว่า “A เอ๋ย A B” เช่น แมวเอ๋ยแมวเหมียว
- วรรคสุดท้ายลงท้ายด้วย “เอ๋ย”

4. โคลง

- โคลงเป็นร้อยกรองที่มีพื้นฐานจากภาษาไทย จึงบังคับสิ่งที่แตกต่าง คือ บังคับเสียงเอกและโท
- เอกโทษ (บังคับเขียนให้ป็นรูปเอก) โทโทษ (บังคับเขียนให้ป็นรูปโท) สามารถใช้แทนตำแหน่งบังคับได้
- สามารถใช้คำตายแทนคำตำแหน่งเสียงเอกได้
- บางคำ เช่น เหล้น อาจไม่ใช่โทโทษ แต่ป็นรูปเขียนโบราณตามระบบเสียงเดิม

บทที่ 15 กวีโวหารและวรรณคดี

1. กวีโวหาร

เสาวรจนี

การชมความงาม อาจชมตัวละคร
สถานที่ที่สร้างขึ้น หรือธรรมชาติก็ได้

บทชมความงามนางศกุนตลา

ดูผิวสีนวลละอองอ่อน
สองเนตรงามกว่ามฤคิน
งามโอรุ์ดังใบไม้อ่อน
งามรูปเลอสรรพขวัญฟ้า

มะลิซ้อนดูดำไปหมดสิ้น
นางนี้เป็นปิ่นโลกา
งามกรดั่งฉายเลขา
งามยิ่งบุปผาแข่งบาน

บทที่ 15

นระอภัยมณีเกี่ยวนางละเวง

ถึงม้วยดินส้านฟ้ามหาสมุทร
แม้เกิดในใต้ฟ้าสุชาธาร
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณเว
แม้เป็นบัวต้วหนึ่งเป็นภุมรา
เจ้าเป็นถ้ำอำโนขอให้หนึ่ง
จะติดตามทราชมสงวนนวลละออง

ไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมาน
ขอนบหานนิศवासไม่คลาดคลา
นี้ขอบศรีสวัสดิ์เป็นมัจจา
เขยดกาโกสุมประทุมทอง
เป็นราชสีห์สิงสู่เป็นคู่สอง
เป็นคู่ครองนิศवासทุกชาติไป

นารีปราโมทย์

การแสดงความรัก
การเกี่ยวนาราสี
(จับกัน)

นิโรชวาทัง

การแสดงความไม่พอใจ โกรธ
ประชดประชัน เสียดสี
และตำหนิด้วยถ้อยคำรุนแรง

ท้าวดาหาโกรธโอหนาทที่หลงนางจินตะหรา

แม้เมียมกมลโกรไปช่วย
อย่าดูทั้งเปลวอัคคี

ถึงเราม้วยก็อย่ามาดูผี
แต่วันนี้ขาดกันจนบรรลัย

อิเหนาลานางจินตะหรา ทำให้นางเสียใจคร่ำครวญ

แล้วว่าอนิจจาความรัก
ตั้งแต่จะเชียวเป็นเกลียวไป
สตรีใดในนิภนจบแดน
ด้วยไฝรักให้เกินนักตรา
ไฉนเสียตายตัวนัก
จะออกซื้อลือชู้ไปทั่วทิศ

นั่งประจักษ์ตั้งสายน้ำไหล
ที่ไหนเลยจะไหลคืนมา
ไม่มีใครได้คืนเหมือนอกข้า
จะมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิตย์
เพราะเชื่อลั่นหลงรักจึงซำจัต
เมื่อนลิ่งคิดผิดแล้วจะโทษใคร

สัลวาปิงคนิไสย
การแสดงความโศกเศร้า
อาลัย คร่ำครวญ

2. วิธีวิเคราะห์กวีโวหาร

- สังเกตคำสำคัญที่แสดงกริยาอาการ หรือท่าทางที่สื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึก หรือสี เช่น สีแดง อาจปรากฏขึ้นตอนที่ตัวละครเกิดอารมณ์โกรธ เช่น ตาแดง ร่วมกับท่าทางที่สื่ออารมณ์ เช่น ทูบตี ชกตัว น้ำตาไหล ก้มหน้าชบลงกับฝ่ามือ บอกอารมณ์เศร้า การสวมกอด การนุดด้วยคานาเราะ บอกอารมณ์รัก
- ต้องอ่านจับน้ำเสียงเพื่อดูว่าข้อความนั้นเป็นคำชมว่าดี ดงงามจริง (เสาวรจนี) หรืออาจประชดประชัน (นิโรชวาทัง) ก็ได้
- บางครั้งต้องตีความสัญลักษณ์ ความหมายแฝง เช่น บทนาปริปราโมทย์ อาจแทนด้วยสัญลักษณ์ของสิ่งที่เป็นคู่กันเมื่อสื่อถึงเนศชายและหญิง เช่น ดอกไม้ (เนศหญิง) ฝั่ง (เนศชาย)

3. รสทางวรรณคดีสันสกฤต

- การวิเคราะห์รสวรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตมีแนวทางจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.กุสุมา รักษมณี มี 9 รสสำคัญ ดังนี้

ศลงคารรส

รสแห่งความซาบซึ้งในความรัก
อาจเทียบได้กับนาปริปราโมทย์
เช่น ตอนที่ท้าวชัยเสนกล่าวเกี่ยว
นางมัทนา จากเรื่องมัทนะพาธา

ทาสยรส

รสแห่งความขบขัน สนุกสนาน
เช่น ความตลกขบขันของการ
บรรยายความงามนางประดะ
ในเรื่องระเด่นลันได

4. ความงามทางภาษา

- เลือกใช้ให้ถูกต้องตรงตามความหมายที่ต้องการ
- เลือกใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และฐานะของบุคคลในเรื่อง
- เลือกใช้คำให้เหมาะสมแก่ลักษณะของคำประพันธ์
- เลือกคำโดยคำนึงถึงเสียง เว้นเสียงธรรมชาติ เว้นเสียงวรรณยุกต์ เว้นเสียงสัมผัส เว้นเสียงหนักเบา น้อยเสียงและซ้ำคำ

5. คุณค่าด้านวรรณศิลป์

- สัมผัส เป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุดในวันจันทร์ทุกประเภท แบ่งเป็น สัมผัสใน-สัมผัสนอก
- สัมผัสนอกเป็นข้อบังคับจกหลักเกณฑ์ สัมผัสในเป็นกลวิธีเพิ่มเติมที่จะทำให้ไพเราะ มีสัมผัสสระกับสัมผัสอักษร

- **สัมผัสสระ** (ใช้สระเสียงเดียวกัน หากมีเสียงตัวสะกดก็ต้องเสียงเดียวกัน)

สุวรรณหงส์ทรงงูห้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เนียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลินลาศเลื่อนเตอนตาขม
	(กานย์เพ่เรือ)

- **สัมผัสสนธิยัญชนะ หรือสัมผัสอักษร** (ใช้เสียงนยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน)

บุญเจ้าจอมภวนั้น	แผ่นสยาม
แสงนระยศยนิขาม	ขาดแก้ว
นระฤกษ์ตั้งฤกษ์ราม	รอนรานณ์ แลฤ
ราญอริราชแฉ้ว	แยกน้ทุกภาย
	(ลิลิตตะเลงน่าย)

สัมผัสจะมีเสียงเหมือนกัน ไม่ใช่รูปอักษร/สระที่มองเห็น
ดังนั้น ใจ ชัย จึงเป็นสัมผัสสระกัน
หรือ ออย่า หญิง ก็เป็นสัมผัสสนธิยัญชนะกันได้ เพราะมีเสียง /ย/ เหมือนกัน

- **เว้นเสียงวรรณยุกต์** (ไ่ว่ระดับเสียงวรรณยุกต์)

ดลยังเวียงด่านด้าว	โดยมี
เมืองช้อกกาญจนบุรี	ว่างว่าง
	(ลิลิตตะเลงน่าย)

ชรณีนนี้	เป็นนยาน
	(โคลงกำสรวลศรีปราชญ์)

- **การซ้ำคำ** (ใช้คำเดียวกัน ความหมายเดียวกัน ย้ำน้ำหนัก)
 สุดสายนิยานที่แม่จะตามไปเล็งแล สุดโสตแล้วที่แม่จะซัปราบฟังสำเนียง
 สุดสุรเสียงที่แม่จะรำเรียกนิโรร้อง สุดผีเท่าที่แม่จะเยื้องย่องยกย่างลงเหยียบดิน
 เป็นสุดสิ้นสุดปัญญาสุดหาสุดค้นเห็นสุดคิด

(มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี)

- **การเล่นคำ** (ใช้คำนองเสียง คือ ออกเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกันไป)
 เบนจรรรณจับวัลย์ชวลี เหมือนวันนี้ไกลสามสุดามา
 จากนรากจับจากจันรรจา เหมือนจากนางสะการะวาที
 (อิเหนา ตอน ศีกะหมังกุหนิง)

อย่าสับสนการซ้ำคำกับการเล่นคำ
 ถ้าเป็นการเล่นคำ ความหมายจะต่างกัน

6. ศิลปะการเรียบเรียงคำ

- **เรียงข้อความที่บรรจวาระสำคัญไว้ท้ายสุด**
 เช่น แม้การทำงานจะยากลำบาก ต้องใช้ความวิริยะและความอดทนอย่างยิ่ง แต่ฉันจะใช้
 ความมุ่งมั่นในการทำงาน
- **เรียงคำ กลุ่มคำ ประโยคที่มีเนื้อความสำคัญเท่าๆ กันเคียงขนานกันไป**
 เช่น ท้องฟ้าสีครามสดใส ยอดเขาปกคลุมด้วยหิมะขาวโพลน ทะเลสาบเป็นสีเงินแวววาว
- **เรียงประโยคให้เนื้อหาเข้มข้นขึ้นไปจนถึงขั้นสุดท้ายซึ่งสำคัญที่สุด**
 เช่น ความอ้างว้างทำให้เกิดความเหงา ความเหงาทำให้เกิดความกลัว ความกลัวทำให้เกิด
 ความหวาดระแวง สุดท้ายความหวาดระแวงทำให้เกิดเป็นความเครียดและความทุกข์
- **เรียงประโยคให้มีเนื้อหาเข้มข้นขึ้นไปตามลำดับ แต่คลายความเข้มข้นลงในช่วงหรือ
 ประโยคสุดท้ายอย่างฉับพลัน**
 เช่น ฉันเปิดประตูอย่างแรง และก้าวเท้าไปตามทางเดิน สายตามุ่งมั่นไปยังปลายทาง
 เมื่อมองหาต้นเหตุของเรื่องที่ฉันจะจัดการอย่างสาสม ฉันเห็นเนียงแมวตัวหนึ่งวิ่งไปมา
- **เรียงถ้อยคำให้เป็นประโยคคำถามเชิงวาทศิลป์ (ตั้งคำถามให้คิด ไม่ได้ต้องการคำตอบ)**
 เช่น หากสยามนินาศลง ไทยอยู่ ได้ฤฯ (โคลงสยามานุสติ)
 อันของสูงแม้ปองต้องจิต ถ้าไม่คิดปิ่นปายจะได้หรือ (ท้าวแสนปม)

บทที่ 17 คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม จากวรรณคดีไทย

คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมจากวรรณคดีไทย

1. ชี้นำสังคม

บทานมัสการมาตาปิตุคุณ นมัสการอาจารย์คุณ ปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและบุพการีของคุณของพ่อแม่ และครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

2. ปลูกจิตสำนึกให้รักชาติ

- สามัคคีเภทคำฉันท์ ให้ข้อคิดเรื่องความสามัคคีของคนในชาติ และโทษของการแตกความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในสมัยรัชกาลที่ 6
- ผลิตตะเลงน่าย กล่าวถึงพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในการทำยุทธหัตถี และได้ชัยชนะ เนื้อแสดงถึงบุญญาธิการของพระมหากษัตริย์ที่ทรงปกป้องและรักษาแผ่นดิน
- สามก๊ก ตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีของขุนนางที่มีต่อผู้นำ แม้ตนตกอยู่ในสถานการณ์คับขันก็ยังซื่อสัตย์กับผู้เป็นนาย

3. สะท้อนความเชื่อและค่านิยมของคนไทย

- บทละครเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมิงกุหนิง สะท้อนความเชื่อด้านโหราศาสตร์ อุกฤษยาม
เทียบดูดวงชะตาพระทรงยศ กับโอรสถึงฆาตจันษา
ทั้งชั้นโชคโยคยามยตรา นระเคราะห์ขัดฤกษ์นาสารนัน
- มัทนะพาธา คำฉันท์ แสดงความเชื่อเรื่องการใช้เวทย์หรือมนตรา
อกรรมเวทจะเจนอนอยู่, และมนตร์ครูกี้ได้สาน
มโนจำและซำคั้น คติเน้ม บ เคลิ้มหลง
ฉะนันอาจจะผูกจิต- ตะใคร่ได้ประดุจจง,
และใช้โยคะแล้วคง จะเรียกให้ตระบึงมา.
- ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา และความเชื่อ
เรื่องของขลังของคนไทย ทั้งการเช่นผีนราย เสกขม้นว่านยา ลงยันต์ ใ้สมองคล เป่ามนตร์
จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้นรายกิน เสกขม้นว่านยาเข้าทาทัว
ลงยันต์ราชะเอาปะอก หยิบขมกงมคลขันใส่หัว
เป่ามนตร์เบื่องบนข่มมัว นรายย้วยวนใจให้โคลคลา